

Familia lui Mihai Viteazul

Colonel dr. Constantin MOȘINCAT

Stăpân al Cetății Făgărașului, Mihai Viteazul dăruiește Doamnei Stanca în anul 1600 atât castelul, cât și domeniul Făgărașului. El se va retrage aici după înfrângerea de la Mirăslău (septembrie 1600) și tot aici își va adăposti familia, până în 1601. Doamna Stanca se așează aici cu cei doi copii, Nicolae Pătrașcu și Domnița Florica.

Mihai Viteazul construiește în partea sudică a cetății o biserică pentru familia lui. După lupta de la Mirăslău, cei trei vor fi ținuți în cetate ca ostatici, iar după uciderea voievodului, Doamna Stanca a stat aici ca roabă.

În anul 1938, la propunerea lui Nicolae Iorga, s-a luat inițiativa ridicării unui bust al "Doamnei Stanca".

Pe soclul monumentului este scris:

"Aici a suferit toate umilințele și amenințările, pentru că a cerut dreptate neamului său, chinuita și apoi veșnic nemângâiata soție a lui Mihai Viteazul, Doamna Stanca".

Cititorii noștri își vor mai fi aducând fără îndoială aminte de o scurtă notiță publicată între «varietățile» din numărul V al «Vetrei» despre Doamna Stanca, soția Domnului Mihai-Vodă Viteazul, deoarece în acea notiță se admitea, că Doamna Stanca a fost rudă apropiată, fie nepoată, fie chiar fiică din Craiova, a cunoscutului Mare Ban Iano Cantacuzino, de origine greacă, s-au publicat în coloanele «*Timpului*» câteva documente păstrate în Arhivele Statului, din care rezultă, că Doamna Stanca era româncă și moștenise de la părinții ei moșia Măgurele, de lângă București, trecută la nepoata ei, Elena Domnița, fiica lui Pătrașcu Vodă.

După ce le-a constatat aceste, Pesiacov adaugă: „s-a adevărit odată mai mult, că

Petrașcu-Vodă, fiul lui Mihai-Viteazul, a avut o fată, Elena, crescută în pribegia părintelui său prin Germania, și că, prin urmare, acest Petrașcu-Vodă n-a fost rob de Tătari”. Adevărul este, că Nicolae-Vodă Petrașcu, feciorul lui Mihai-Vodă, a luat, la Viena, în căsătorie pe verișoară-sa Ana Domnița, fiica lui Radu-Vodă Șerban, și că din căsătoria aceasta s-au născut mai mulți copii, dintre care au rămas în viață doi: Ilinca și Mihai-Vodă Petrașcu, moștenitorul prezumptiv al lui Matei-Vodă Basarab. Cititorii se vor bucura, așa cred, dacă le voi spune, ce se știe astăzi despre acești nepoți ai Doamnei Stanca. Despre Doamna Stanca au alăturat o informație utilă (foto).

N-am să fac un studiu istoric, ci voi înșira ca într-o poveste fapte adevărate prin documente istorice și, după simțământul meu, foarte interesante. În Octomvrie 1599 Mihai-Vodă a intrat în Ardeal în urma înțelegerii luate cu Curtea din Viena, care însărcinase pe Generalul Gheorghe Basta să intre și el cu oștirea comandată de dânsul și să strămtoreze pe Andrei Báhory dinspre apus. Acest Gheorghe Basta era un așa numit *condottiere*, o căpetenie de oaste, care-și punea spada în serviciul celui ce-l plătea. După obiceiurile timpului de atunci Principii se puneau, când era trebuință de oaste, în înțelegere cu asemenea *condottieri*, care aduceau mercenari și-i țineau în solda lor și primeau în timpul războiului subvenții, iar după război erau răsplățiți potrivit cu succesele dobândite, prin împărțire din prada de război.

Condotierul nu era deci general în înțelesul ce i se dă astăzi cuvântului, ci un fel de antreprenor în afaceri de război. Deoarece mercenarii trăiau în socoteala lui, el îi lăsa bucuros să prade ținuturile, prin care trecea cu dânsii, și era interesat să câștige bătălii, pentru ca să poată despuia pe cei învinși și să aibă drept la răsplată mare de la angajator. Gheorghe Basta, era italian, intrase în serviciul lui Filip II, unchiul lui Rudolf II¹, și venise în aceste părți în fruntea unei cete de mercenari valoni adunați din Țările de jos,

¹ Rege romano-german ales și încoronat în 1575 și împărat al Sfântului Imperiu Roman din 1576 până la moarte, 1612

cu care rămăsese apoi în serviciul lui Rudolf II. El era om ambițios și pățimaș, dar vestit pe acele timpuri ca bun căpitan, și nu unul dintre oștenii de frunte și-a început cariera militară sub comanda lui, între alții și Wallenstein, marele condottiere al războiului de trezeci de ani. El venia dar și putea să vie cu mari iluzii în Ardeal. Pe când însă oștirea lui, trăind din pradă, înainta foarte încet dinspre Sătmar, românii-munteni au intrat năprasnic pe la Buzău și pe la Turnu-Roșu.

Cardinalul Báthory a grăbit dar spre valea Oltului cu oștirea în timp ce Basta se afla abia pe la Tășnad, când i-a venit știrea, că Andrei Báthory a fost ucis pe când fugea spre Moldova, iar Mihai-Vodă a intrat în Alba-Iulia și a luat stăpânirea Ardealului. Acest succes neașteptat al unei căpetenii de oaste până atunci puțin cunoscute era o grea lovitură pentru vestitul Basta, care nu mai avea acum ce să caute în Ardeal.

În adevăr, însă, războiul nu era decât început. Cardinalul Andrei Báthory a fost numai agentul nobilimii ungare, care era încă în picioare și lucra din răspuțeri și cu toate mijloacele, ca să scape de sub stăpânirea celui ce conducea Sfântul Împărieu Roman de Apus, în numele căruia îi cerea lui Mihai-Vodă supunere. Știind că singur Mihai-Vodă poate să susțină stăpânirea aceasta, nobilii își dau, înainte de toate, silința să-l răpună pe el. Unii se pun în înțelegere cu Ieremie-Vodă din Moldova, cu Ian Zamoischi, Cancelarul Poloniei, și cu Sigismund Báthory, care se afla și el în Polonia. Alții umblară să ridice asupra lui Mihai-Vodă pe Pașa de Buda (pașalâc turcesc după bătălia de la Mohaci 1526, cu centru la Buda), pe cel de Timișoara și pe boierii din Muntenia. Ear alții făceau la Curtea din Viena declarații de lealitate și

își forțau Curtea să slăbească legăturile de încredere între împăratul Rudolf II și Mihai-Vodă.

În același timp uneltitorii exagerează nemulțumirea ce se produsese în popor din cauza pustiirilor făcute de mercenari. În fața acestei situațiuni Mihai-Vodă ia hotărîrea de a păstra el însuși, ca loțiitor al Împăratului Roman, pe timpul războiului stăpânirea Ardealului, iar în Muntenia lasă pe fiul său Nicolae ca loțiitor al său. El trimite apoi la Împăratul Rudolf II o solie, prin care cere să i se trimită comisari împărătești, ca să le predea țara, pe care, cum zicea: „pentru împăratul a luat – o”. Mihai câștigă de partea sa pe Secui, pe Sași și pe mai mulți dintre nobilii ungari, și împarte donațiuni între boierii săi și ține oștirea sa, compusă și ea mai ales din mercenari, Sârbi, Cazaci, Secui și Unguri, în cea mai aspră

disciplină, deși nu primise încă subvenția ce-i fusese asigurată din partea Curții din Viena, iar la Alba-Iulia găsisese visteria, ca de obicei, deșertă. Cine o pustiise?

În vremea aceasta Basta se oprise la Tășnad, de unde ocupa cetăți și casteledin jur și prăda ca un cuceritor orice țară cucerită. El nu va fi putut fără îndoială să facă altfel: așa era obiceiul timpului, așa erau deprinși mercenarii să facă pe oriunde erau tocmiși. Nu e cu toate acestea mai puțin adevărat, că nobilimea, profita, în special cea maghiară ce nu fusese deposedată de pământurile însușite de la iobagi, ca să facă urgentă stăpânirea împărătească habsburgică și turcească.

La 11 Noembrie 1599 Mihai-Vodă îi adresează dar, din Alba-Iulia², o scrisoare, în care-i înșiră titlurile dobândite conform cutumelor din epocă: „**Mihail, Voivodul Valachiei Transalpine, consiliarul și loțiitorul în Transilvania al Majesății Sale cesare și rege sacratisime și căpitanul suprem al oștirilor aceleași Majestăți în Transilvania și în ținuturile și părțile ei supuse**”, etc.» Scrisoarea către Basta cuprindea următoarele: «*Spectabile și magnifice Domnule, amice nouă prețuite, am înțeles, că Domnia-Voastră magnifică a intrat cu oștirile Maiestății Sale și acum pradă aceste ținuturi ale Majestății Sale, ocupând cetăți și castele. După ce Maiestatea Sa divină a dăruit Majestății Sale această provincie și noi ne-am constituit în acest loc, nu se cuvine ca regiunea aceasta să fie pustiită, ci, după putință, mai virtos apărută, știind ce fel de instrucțiuni avem de la Maiestatea Sa, ceea ce veți fi înțelegând și Domnia-Voastră magnifică. Ajutorul magnificenței Voastre nu se mai cere acum, dacă nu ați venit atunci, când vi se cerea. De aceea Vă rog prieteneste pe magnificența Voastră să scoateți oștirile acestea, ca să nu mai asuprească aceste ținuturi ale Majestății Sale...*» (Documente privitoare la Istoria Românilor, culese de E. Hurmuzachi, Vol. III, p. 351).

Intrarea lui Mihai în Alba Iulia –pictură de Valentin Tănase

Basta, jignit și altfel în amorul lui propriu, nu numai că nu se retrage, dar se pune totodată în legătură cu aceia dintre nobilii ungari care simulau lealitate față cu Împeratul și lucrează atât direct, cât și indirect, ca să discrediteze pe Mihai-Vodă la Curtea din Viena. Astfel încă la 16 Noiembrie un alt Italian, Paulo Giorgio Ragreseo, zice într-un raport adresat din Alba-Iulia Împeratului, că nu mai încapă nici o îndoială, că Mihai-Vodă vrea să păstreze Ardealul pentru sine, deși e urât atât de Sași și Unguri, cât și de Români, și astfel trebuie neapărat să intre trupele împărătești din Ungaria de nord și să-l alunge. Tot în același înțeles stăruia și Basta dimpreună cu cei de un gând cu el.

Știindu-se încunjurat de dușmani, Mihai-Vodă stăruie la Împărat³ să i se trimită cât mai curând subvenția, și trimite pe mai mulți dintre căpitanii săi să-i adune pe mercenari și ocupă punctele mai însemnate de la hotarele Ardealului, Deva, Beiușul, Chioarul și altele: toate acestea reprezentau pentru dușmanii lui dovedii, că vrea să păstreze Ardealul pentru sine. Mai mult, oștenii lui erau obligați de către Vodă Mihai să plătească până la cea din urmă para pentru tot ceea ce luau de la supuși oștenii lui, lucru de necrezut pe acele timpuri, pe care Basta nu putea să le urmeze în lipsă de bani, fapt pentru care nu putea să-l ierte pe românul Voievod.

² Vezi Constantin Moșincat, *Triumfală intrare a lui Mihai Viteazul în Alba Iulia – 1 noiembrie 1599*, în *Cetatea Cavalerilor* 2(6)/2021

³ 13 ianuarie (1600) la Pilsen, solii din partea lui Mihai-Voda, înfațișă mai întâi împăratului: sabia, buzduganul, și i steagul lui Andrei Bathori, precum și calul ce el încălcăse în batalie, cf. Nicolae Bălcescu -

La începutul anului 1600 relațiile dintre Mihai-Vodă și Basta erau atât de încordate, încât Comisarul David Ungrad roagă, într-un raport de la 9 Ianuarie, pe Împărat să intervină, pentru ca nu cumva Basta să provoace un conflict considerat inoportun. Conflictul nici nu se produce. Primăvara însă dușmanii lui Mihai-Vodă se ridică din toate părțile și Nicolae, amenințat de turci, de Ieremia-Vodă Movilă și de o parte a boerimii, numai cu anevoie se mai susține în Muntenia. Mihai-Vodă ia deci hotărârea de a porni asupra lui Ieremia-Vodă, pentru ca să-l alunge din Moldova și astfel să spargă cercul, de care era strins, și să aibă totodată comunicație liberă cu cazacii și cu tătarii, pe care îi câștigase în partea sa.

Pe 4 Mai 1600 el emite din lagărul de la Brețcu un decret, prin care numește pentru timpul cât va sta în Moldova pe Banul Mihalcea loțiitor al său, apoi trece hotarele, și la 16 Mai vestește din Suceava pe Comisarii împărătești, că a alungat pe Ieremia-Vodă în Polonia. Acest nou succes îi întetește cu atât mai virtuos pe dușmanii lui. Turcii și polonezii își iușesc pregătirile de război, iar Basta se unește cu nobilimea, care adună oaste și bani, pentru ca să asigureze țara, precum se zicea, pentru Împărat.

Primind știri neliniștitoare din Ardeal, Mihai-Vodă pune treburile Moldovei în bună renduială, apoi se întoarce pe la începutul lunii Iulie în Ardeal. Privirile lui erau îndreptate în afară spre Polonia, unde Cancelarul Ian Zamoischi aduna oaste, ca să-l aducă și să-l repună pe Ieremie-Vodă iar în Moldova, și spre turcii, care înaintau atât spre Muntenia, cât și spre Ardeal. Astfel nu-și dădea, precum se vede, seamă despre cele ce se pregăteau în lăuntrul Ardealului, și la 2 August el îi adresează generalului Basta o scrisoare, prin care-l cheamă să vie cu oștirile lui la Tășnad, și să stea în toată clipa gata, punându-i cu toată seriozitatea în vedere să lase obiceiul de odinioară la o parte și să **vină iute, când va fi chemat!**

La 15 August el vestește lui Basta, că polonezii au pornit spre Moldova și-l cheamă să vie fără de întârziere. Basta nu vine, dar Mihai-Vodă primește primele știri despre uneltirile acum fățișe ale nobilimii maghiare, care trag de partea lor pe Moise Szekely dimpreună cu mulți alții dintre căpeteniile oștirii săsești, cumperă o parte din lefegii, care de mult nu-și primiseră lefurile, îi ademenesc pe Secui și-l proclamă pe Basta guvernator împărătesc al Ardealului.

În primele zile ale lunii Septembrie oștirile nobilimii se adună și se întâlnesc cu ale lui Basta la Turda, și la 7 Septembrie sfaturile Ardealului declară supunere și credință neclintită față cu Împărat, iar comisarii împărătești primesc această declarație cu toată încrederea și declară din partea lor, că Basta va drege tot ceea ce a stricat Mihai-Vodă.

Nu se poate înfățișa, în câteva trăsături de condei, strîmtorarea în care se afla Mihai-Vodă.

Cancelarul Ian Zamoischi, Ieremie-Vodă și Sigismund Báthory intraseră în Moldova și înaintau spre Muntenia ca să ridice în scaun pe Simeon, fratele lui Ieremia. O parte din boierii munteni se unise cu Turcii, care trecuseră la Giurgiu, și familia lui Mihaiu-Vodă e nevoită să se retragă la Făgăraș cu puținele averi, pe care le putuse scăpa.

Turcii înaintează atât spre Oradea-Mare, cât și spre Deva. Comisarii împărătești, ademeniți de Basta și de nobilime, își dau și ei silința să prezente pe Mihaiu-Vodă ca trădător la Curtea din Viena.

Lefegiii, pe care-i avea în oastea sa, "nu mai erau vrednici de încredere. Nobilimea dispusă de a intra la învoială cu Mihai-Vodă, care declară, că e gata să părăsească Ardealul. Aceasta e situație, când Mihai suferă înfrângerea de la Mirislău, pe valea Mureșului, din sus din Alba-Iulia. După bătălie el scapă cu vre-o trei mii de oameni spre Făgăraș, ca să-și ia familia și să treacă în Muntenia. La Făgăraș mai vine apoi Baba Novac cu 4.000 de haiduci, Deli-Marcu cu 2.000 de călăreți sârbi și Armașul. Sava cu 1.000 de călăreți moldoveni. Afară de aceștia se mai adunaseră în lagărul de la Făgăraș vre-o trei mii de Secui, pe care nu se putea răzema și îi și trimite mai târziu acasă. Cu oastea aceasta avea de gând să treacă prin fața Brașovului și să iasă pe la Buzău, pe unde intrase. Pe când însă el înainta prin Țara Bârsei, îi vine știrea, că Moise Szekely i-a ieșit înainte și a închis trecătoarea Buzăului cu copaci tăiați și resturnați de-a valma în valea strimță. Iar din dos era urmărit de învingătorii de la Mirislău. În situația aceasta el se adresează din nou lui Basta, căruia îi face muștrări și stăruie să-i dea ajutor, ca să treacă în Muntenia și să alunge pe Ieremie-Vodă Movilă, care era unealtă nu numai a Poloniei, ci totodată și a Turcilor, deci un dușman al Împăratului. Atât Basta, cât și fruntașii nobilimii răspund la 25 Septembrie din Sibiu în acești termeni. «Am înțeles, — zic nobilii, — vestea și solia ce Măria Ta ni-ai trimis prin Ioan Zelestei și prin mai mulți boieri, precum și scrisoarea ce ni-ai trimis printr-ânșii în toate părțile ei o am înțeles. Nu

credem de cuviință a răspunde astă dată la toate punctele scrisorii Măriei Tale, ci răspundem numai la acelea, care alcătuiesc miezul lucrului, precum Măria Ta ne-ai vestit prin Ioan Zelestei și prin boieri, adică să ne trimiți aici la Sibiu pe Măriile Lor, pe Muma Măriei Tale, pe Măria Sa Doamna, pe Pătrașcu-Vodă și pe Domnița Florica (az Nagyságod Aniat eo Nagt, a Vaidane azzont o Nagt, Petrasco Vaidatres Florika azzont), dimpreună cu toate comorile Măriei Tale, pentru-ca pacea între noi și Măria-Ta să fie tare și statornică: la aceste ne învoim și noi și primim solia și știrea ce ne trimiți, dar numai așa dacă le vei păstra aceste și ni le vei trimite aici la Sibiu până Sâmbăta viitoare». (Documente Privitoare la Istoria Românilor culese de E. Hurmuzachi. Vol. IV; Prt. I, p. 141).

Răspunsul dat de Mihai-Vodă generalului Basta s-a păstrat într-o traducere germană, pe care nu e însemnată și data. El însă e după toată probabilitatea de la 7 Octombrie, când Mihai-Vodă se afla în valea Buzăului. «Scrisoarea d-voastre, — zice Domnul român, — am citit-o întreagă și am înțeles-o. Înșirați, înainte de toate, câteva cauze, pentru care numai eu singur sunt vinovat de cele ce se petrec acum. Deși aș putea să răspund cu scuze vrednice de considerațiune, le las acestea, fiindcă sper, că încetul cu încetul le veți găsi d-voastre înșivă. Dau răspuns numai în ceea ce privește tractatul de acum. «Cât pentru dorința de a lăsa, pentru mai multă siguranță, familia mea și comorile mele în manile d-voastre, las hotărârea la buna chibzuință a Majestății Sale împăratului. «Adevărată e încredințarea, pe care am dat-o Majestății Sale împăratului despre fidelitatea mea, căci nu e în lume zălog mai mare (decât acela pe care-l dau), dar locul, pe care l-ați deliberat și luat în considerare, adică Sibiul, îl las la aprecierea d-voastre. Eu voiam să scap de robia turcească și să mă bucur de bună libertate, și aș avea acum să cad în schimb dimpreună cu familia mea în robia Sașilor din Ardeal, fără ca ei să fie liberi, ce ar putea să mă îndemne la aceasta?

«Apoi ați mai hotărât și un termen atât de scurt ca Sâmbăta viitoare. Se vede, că nu știți, că eu sunt deja dincoace de munții (Havas), căci nu voiesc să fiu închis în Făgăraș, — lucru, pe care nu voiți să-l înțelegeți și să-l pricepeți; ori poate credeți, că eu nu vă înțeleg intențiunea? «V-am trimis cu toate acestea pe Radu Clucerul, boierul meu de frunte, prin care veți afla dorințele și voința mea...» El spune apoi, între altele, că e gata să meargă la curtea împăratului. «Dar, — urmează, — până când voi merge eu la Majestatea Sa, să meargă Ersi cu un *salvus conductus* de la Majestatea Sa și cu o hârtie asigurătoare din partea Staturilor, să apuce drumul Rucărului și să aducă familia și curtea mea înapoi la Făgăraș, unde poate să stea, iar eu intru cu oastea în Muntenia, căci Turcii sunt la Rușciuc și vreau să fortifice Giurgiul...» (Ibidem pag. 21).

Plecând deci de la Făgăraș, Mihai -Vodă și-a trimis familia prin trecătoarea de la Bran la Târgoviște. La 7 Octombrie el le scrie și comisarilor împărătești din munții Buzăului în același înțeles și zice între altele: «cât pentru fiul meū, nevastă-mea și muma mea, voi face tot ceea ce-mi stă prin putință, ca să vi-i trimit cât mai curând, căci ved că Măriile-Voastre o prețuiți aceasta mai mult decât toate jurămintele și o solicitați atât de mult, ca și când eu aș fi prizonier și ar trebui să mă răscumpăr dându-mi feciorul...»

Coborându-se pe Valea-Buzăului, el află în curând, că Ian Zamoischi și Ieremie-Vodă se află cu oaste de peste 20.000 oameni la Buzău, iar Turcii sunt sosiți la București. El cere dar în mai multe rânduri ajutor, și la 17 Octombrie Pătrașcu-Vodă sosește în lagărul de la Ilye-Vâros însoțit de Stoica și de Mitropolitul de la Tirnova. «Băiatul, — zice David Ungnad în raportul său către împărat, - a vorbit el însuși și a spus, că a fost cerut de la tatăl său și acesta i-a poruncit să se prezinte; a venit dar și se pune la dispozițiunea Majestății Sale, căreia vrea să-i servească. Ochii băiatului, care poate să fie de vreo 14 ani, erau plini de lacrimi (?); altfel e bine, voios, zice că el nu are dușmani, nu se teme de nimeni. Dacă va fi păcătuit tatăl său ceva, el nu e vinovat, și cere numai să fie dus la Majestatea Voastră... Femeile și comoara au să vie și ele. Pe băiat l-au dus azi la Brașov, și Csáki i-a făcut toate onorurile, ca și când tatăl său ar fi și acum la putere ; după ce vor fi venit și femeile, vor fi duși toți împreună la Qelău-». Care va să zică acum și Sibiul era prea aproape de hotar și vorba era să ducă familia lui Mihai-Vodă la Gilău, dincolo de Cluj.

Comisarii împărătești, oameni tâmpiți, abia acum încep să simtă, că nobilimea-i înșeală. Ea nu voește să-i jure împăratului credință, începe să-și formuleze condițiunile. «Pare-mi-se (mich dunkht), — zice David Ungnad în încheerea raportului, — că Basta e în prea mare conivență cu Ardelenii și umblă

prea mult după densiî.» Cam așa și era. Nobilimea a simulat câtă vreme avea trebuință de comisarii împărătești și de Basta, ca să scoată pe Mihai-Vodă din Ardeal; acum, după ce Mihai-Vodă ieșise din Ardeal și era strîmtorat între Leși (polonezi) și Turci, iar Pătrașcu-Vodă se afla în mâinile lui Csáki, nobilii vorbeau mai deschis, și unii dintre ei se adunaseră împregiurul lui Moise Szekely, iar alții sub steagul lui Sigismund Bathory.

„Iata privilegiul vostru!”, și Mihai bate cu mânerul sabiei sale masa Dietei din Alba

Sala Dietei din Făgăraș

Neamurile lui Mihai Viteazul persecutate de austrieci

Originea donmească a lui Mihai va fi ajutat în urcarea carierei foarte rapede ca boier, făcându-l să poată lua steagul de Ban al Craiovei la o vârstă când trecuse puțin peste treizeci de ani. După ce ajunsese Domn pe care neamurile lui Pătrașcu I-au recunoscut ca al lor: În Ardeal el merse alături de Petru-Cercel (poate fratele său) și de fiul său. El avusese parte de o domnie agitată. Înaintea sa Mircea Ciobanul, zis cel Rău, a măcelărit boierimea, pentru ca Pătrașcu Vodă să fie socotit „cel Bun”, pentru că nu prigonise pe nimeni. Mihai văzuse de atâtea ori pe tatăl său Pătrașcu Vodă trecând în Ardeal pentru a sprijini revenirea Crăiesei Izabela pe tron și întoarcerea steagurilor sale biruitoare, iar la Poarta otomană era perceput ca „bun ascultător și îndeplinitor al dorințelor”. Pe vremea aceea tronul în țările române nu era moștenit ereditar(deși în Imperiul Bizantin de la Constantin cel Mare s-a instituit această regulă, adoptate în multe state europene, precum o ceruse și Mihai lui Rudolf II pentru fiul său Pătrașcu_Vodă), ci prin cumpărare sau uzurpare, fapt pentru care unele domnii erau de câteva zile, sau ani, uneori cu reveniri. Astfel că unii domni fugari, dintr-o parte sau alta, găseau sprijin în cealaltă tabără, iar „mazilirea” prin intrigă sau sprijinul unuia din fii de la „cele zece, douășpezece femei” nu mira prea tare în epocă. Așadar cei de un sânge cu Mihai Viteazul nu avuseseră o izbândă prea notabilă și trainică, dar pe toți i-a unit „bunătatea și mila față de țară”.

Portret lui Mihai Viteazul la 43 de ani, la Praga
- zugrăvit de Edigu Salder (?) - ad vivum - februarie 1601

Cu toate că în context, Mihai Viteazul apare din negura vremii cu o aură de strălucit conducător, la 1615, o fata din flori a lui Mihai-Vodă, pentru niște moșii, aduse la judecată înaintea Domnului un „mare hrisov solemn al părintelui ei, prin care satele; Studina, Crușovul, Frosinetul și Studenița, toate de peste Olt, erau dăruite, în 1597, Septembrie, Doamnei Teodora”, (mama Voievodului), ramând ca ele să treacă, după moartea ei, asupra acelei fete”. Judecat, hrisovul a fost găsit a fi falsificat de boierii care simpatizau cu cealaltă fată

Florica, rezultată din căsătoria legitimă cu Doamna Stanca. Despre începuturile domniei și a tinereții lui Mihai Viteazul cronicile vremii slobod informații greu verificabile, multe spuse de Walter, culese de acesta de la ostași lefegii, dintre care mai mulți străini decât români, informații incerte pe care nu puteai pune mare preț. Un lucru era cert că mama lui Mihai Viteazul, Teodora, care s-a stins din viață ca și călugăriță la Mănăstirea Cozia (1605-6), amintea pe crucea de mormânt că era „mama domnului Mihai”. Și probabil că hărțuirea se purta până și dincolo, în morminte, fapt pentru care doar această lapidară informație despre familia Viteazului domn.

Mihai deprinse cartea încă din tinerețe ca pe o meserie căci el știa citit, și avea un *scris frumos, cu deosebită eleganță*, socotit și afaceri după cum îl apreciau cei ce-l înconjurau. Rupea pe turcește și grecește, limbile apusului nu le știa, dar se bătea pentru credința sa, pe care n-a lepădat-o⁴. Înaintarea spre tron a lui Mihai a fost sprijinită de averea pe care nevasta lui Stanca, o avea la Măgurele, căsătorie încheiată la 1583, în timpul domniei lui Vodă Mihnea. Documente ulterioare domniei devoalează faptul că el fusese și Ban de Mehedinți, Craiova, dar și Mare Postelnic, Aga și Stolnic.

Mihai poate fi urmărit, pas cu pas, cum ar zice contemporanii, după acele notițe ardelene, după socotelile cheltuielilor făcute de cetăți, ținute cu amănuntul, precum și din zvonurile care circulau ca fulgerul faptelor sale. Războaiele sale au fost presărate cu toate amănuntele isprăvilor, care dau o istorie militară bogată în pilde de faimă, căci Mihai Viteazul era, înainte de toate, un ostaș, în cel mai deplin și mai frumos înțeles al cuvântului. Nu un ostaș de pradă, cum erau atâția pe vremea lui, cum era rivalul ucigașul lui de mai târziu, Basta ale cărui mâini s-au pătat de sânge în lupta necinstită.

Mihai credea în dreptate, precum credea în Dumnezeu, și în ajutorul „mâini Sfântul Nicolae”⁵, pe care-o purta în lupte, ce dădeau tărie și încredere oștilor, socotind să coboare că barda lui ridicată pe

⁴ Vezi, *Cinci scrisori Papale către Mihai*. În cinci scrisori ale Papei Clement al VIII-lea către Mihai, Voievodul Valahiei, prin care-i cere în mod expres, ori subtil, să treacă la catolicism iar o a patra scrisoare ne prezintă refuzul Papei de a-l ajuta cu bani pe Mihai, în susținerea luptei împotriva Imperiului otoman, în schimb îndemnându-l la luptă având ca bază de plecare doar rugăciunile papalității. Și această politică perfidă a papalității față de Răsăritul „schismatic”, față de Țările Dacice în principal, va continua și în deceniile și secolele următoare. O mențiune se impune legată de aceste scrisori și anume, ele nu reprezintă o noutate, fiind publicate, în lucrări de specialitate, în colecții de documente. Publicarea lor ne permite să înțelegem mai bine „strategia” papală de „susținere” financiară și politică a lui Mihai Viteazul în războiul antiotoman în care se angrenase Voievodul Valah, dar cu condiția trecerii lui și a neamului său la catolicism. Refuzul lui Mihai, de fiecare dată, direct sau diplomatic, dar cu precizarea că el luptă pentru creștinătate, a făcut din Papa de la Roma un adversar consecvent, autor moral, împreună cu Rudolf al II-lea de Habsburg, al asasinării voievodului valah.

⁵ Ultima ctitorie cunoscută a domnitorului Constantin Brâncoveanu, Biserica Sfântul Gheorghe din București, păstrează o parte din mâna dreaptă a Sfântului Ierarh Nicolae al Mirelor Lichiei. Moaștele au fost donate Bisericii Sfântul Gheorghe Nou din București de către Bazilica Sfântul Nicolae din Bari, Italia. Cronicarul Radu Greceanu relatează că în anul 1599 voievodul Mihai Viteazul și soția lui, doamna Stanca, au dăruit acestei biserici moaștele Sfântului Ierarh Nicolae (mai exact mâna dreaptă a sfântului, care se află și în

câmpul de luptă era un semn celest. Călătoria lui la împărat era ca la un izvor de dreptate, ca la un răsplătitor după fapte, ca la un părinte și domn, căruia până la sfârșit i-a păstrat credință! Degeaba!

După marea lui operă de unire a luat câteva măsuri de consolidare a statului: administrarea cetăților de către căpitani care au depus **jurământ de credință**; introducerea în administrație a **limbii română**, ca limbă oficială; a acordat **libertate personală și religioasă**, și a construit **catedrala ortodoxă la Alba Iulia**, lângă cea romano-catolică în care își dormea somnul de veci Iancu de Hunedoara; a pornit o amplă **corespondență diplomatică** cu Praga (atunci, capitala Imperiului Habsburgic), Polonia, papalitatea, Italia și Poarta Otomană pentru recunoașterea domniei și unirii atât de către Împăratul Rudolf cât și de poartă.

A realizat **consolidarea armatei, visteriei și politica externă** astfel a obținut iscălirea unui tratat de „vasalitate” cu împăratul Rudolf II cu reale avantaje materializate în următoarele puncte:

1. Împăratul se îndatorează a da **leafa la 5.000 (cinci mii) de soldați** din oștile lui Mihai. Și încă pentru alți 5 mii oameni, călărime și pedestrime, pe care Mihai îi cerea, comisarii să se silească a face ca împăratul sau a-i trimite oaste, sau a le da leafa pentru ținerea și armarea lor, însă vara că leafă întregă, iar iarna pe jumătate. Afară de aceasta, având Mihai nevoie absolută de un mai mare ajutor, împăratul, sau în numele lui, „arhiduca Maximilian”, se îndatora a-i veni în ajutor cu oștile Ardealului și din alte părți. Asemenea și Mihai se îndatora de a se sili a „*împinge mereu pe turci* din partea locului și a merge în ajutorul Transilvaniei și a părților vecine ale Ungariei, când nevoia o va porunci”.

2. Mihai și Pătrașcu (fiul lui Mihai), ca vasali ai Împăratului fără a plăti vreun alt tribut decât să dea în tot anul la Împărăție un „*dar de cinste*”, după voia și alegerea sa.

3. Împăratul îi va da moștenitorului de domnie, în Ungaria sau în Transilvania, „*o cetate cu venituri îndestule*” spre ținerea lui.

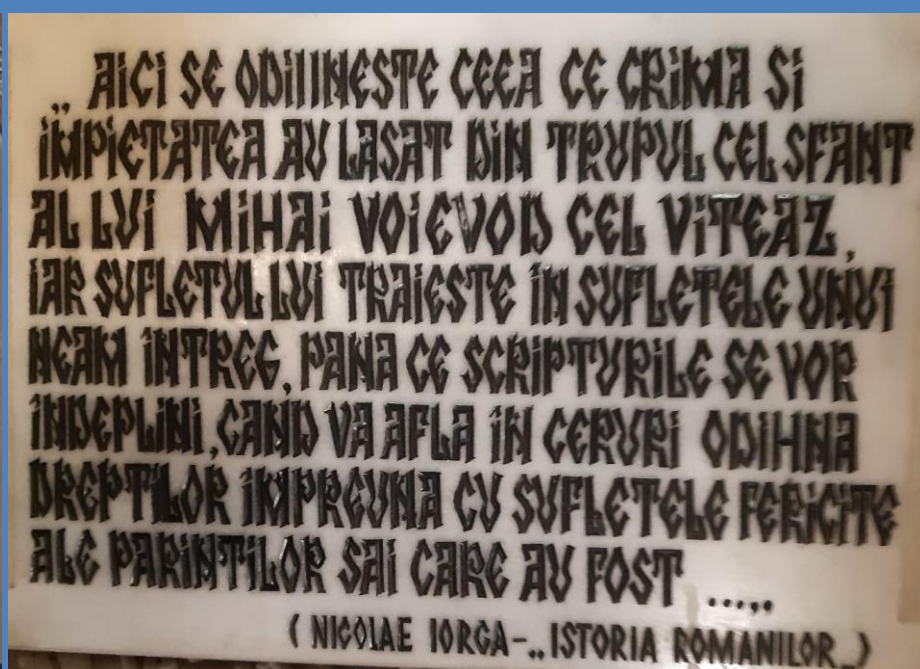
4. Dezertorii să se poată prinde și aduce înapoi reciproc;

5. Negoțul va fi slobod; plătind taxa hotărâtă;

6. Religia și biserica română să fie slobode, ocrotite și neatinse de nimeni!

7. Nunții papali și ambasadorii să aibă îndată audiență

Asasinat pe câmpia de la Turda, pe 19 august 1601, Mihai Viteazul merită a fi pomenit de ziua morților – luminația spiritelor -, între care și a viteazului, din neam în neam, spre nemurirea neamului românesc.

Mihai Viteazul - Mănăstirea Dealul -Târgoviște (foto 2023)

INTRAREA LUI MIHAI VITEAZUL ÎN ALBA IULIA - 1599

ULTIMII ANI AI VEACULUI AL XVI-LEA AU FOST, PENTRU ROMÂNII DE PRETUTINDENI, MARCAȚI DE MIHAI VOIEVOD VITEAZUL (1593-1601), PRIMUL CARE S-A PUTUT NUMI „DIN MILA LUI DUMNEZEU, DOMN AL ȚĂRII ROMÂNEȘTI, AL ARDEALULUI ȘI A TOATĂ ȚARA MOLDOVEI”, UNIRE CE ÎMPLINEA UN GÂND PROGRAMATIC, ATÂT DE EXPRESIV ROSTIT DE DOMNUL ÎNSUȘI: „... POHTA CE AM POHTIT...”

Statuia ecvestră a lui Mihai Viteazul din curtea Mănăstirii Dealu

STEMA CELOR TREI ȚĂRI ROMÂNEȘTI UNITE.

Handwritten signatures and text in Cyrillic script, including the name Mihai Viteazul.

„Păta ce am jucat”. Scrierile autografului a lui Mihai Viteazul în care se exprimă dorința de a uni cele trei țări române.

LA 9 Iunie 1598 s-a semnat la Mănăstirea Dealu, singura cruțată de distrugerile oștilor lui Sinan Pașa, UN TRATAT ÎNTRE TRIMIȘII ÎMPĂRATULUI RUDOLF AL II-LEA AL GERMANIEI (1576-1612) ȘI MIHAI VITEAZUL, MITROPOLITUL EFTIMIE ȘI OPT BOIERI, PRIN CARE DOMNITORUL MUNTEAN RECUNOȘTEA SUZERANITATEA ÎMPĂRATULUI, DAR „FĂRĂ PLATA VREUNUI TRIBUT SAU VREUNEI DĂRI”.

SFÂRȘITUL TRAGIC AL VOIEVODULUI DECAPITAT PE CÂMPIA TURZII A FOST DEPLÂNS DE TOȚI ROMÂNII: „ȘI CĂZU TRUPUL LUI CEL FRUMOS CA UN COPACI PENTRU CĂ NU ȘTIUSE, NICI SĂ ÎMPRELIJISE SABIA LUI CEA IUTE ÎN MÂNA LUI CEA VITEAZĂ ... CĂCI ERA AJUTOR CREȘTINILOR ȘI STA TARE CA UN VITEAZ BUN PENTRU EI, CÂT FĂCUSE PRE TURCI DE TREMURA DE FRICA LUI ... ȘI RĂMASERA ȘI MAI VÂRTOS ȚARA RUMĂNEASCĂ, SĂRACE DE DÂNSUL.” (Letopisețul Cantacuzinesc)